

Kompetencje personalne i społeczne (KPS) i organizacja pracy małych zespołów (OMZ) w roku szkolnym 2019/2020

1. Klasy I techników i szkół branżowych I stopnia – dla absolwentów gimnazjów i ośmioletniej szkoły podstawowej (wszystkie zawody)

- W tych klasach należy realizować podstawę programową kształcenia w zawodach z 16 maja 2019 r.¹
- Kompetencje personalne i społeczne są nadal realizowane w szkołach branżowych I stopnia, technikach i szkołach policealnych, a organizacja pracy małych zespołów – tylko w technikach i szkołach policealnych.
- Zmienił się sposób ujęcia efektów kształcenia dotyczących KPS i OMZ w podstawach programowych:
  - w podstawach programowych z 2012 i 2017 r. były one elementem efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów;
  - w podstawach programowych z 2019 r. są one elementem efektów kształcenia w każdej kwalifikacji.
- W związku ze zmianą sposobu ujęcia efektów kształcenia dotyczących KPS i OMZ w podstawach programowych może okazać się, że zadania z zakresu KPS i OMZ pojawią się na egzaminach potwierdzających kwalifikacje w zawodzie. CKE na razie nie zajęła stanowiska w tej sprawie. Gdy będzie wiadomo coś więcej, poinformujemy o tym Państwa na naszej stronie internetowej.
- W związku ze zmianą sposobu ujęcia efektów kształcenia dotyczących KPS i OMZ w podstawach programowych mogą być one zapisane w kwalifikacjach dla różnych zawodów w odmienny sposób. Wstępna analiza zapisów dotyczących KPS i OMZ w podstawach programowych kształcenia w różnych zawodach z 2019 r. wskazuje jednak, że zasadniczo nie różnią się one od zapisów zawartych w podstawach programowych kształcenia z 2017 r.
- Przepisy rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania² oraz rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach nie określają, jak mają być nazywane przedmioty zawodowe realizowane w szkole ani w której klasie mają być one realizowane – jest to decyzja każdej szkoły. Ponieważ treści nauczania dotyczące KPS i OMZ są potrzebne w realizacji innych przedmiotów zawodowych, prawdopodobnie najlepszym rozwiązaniem będzie przyjęcie, że:
  - w klasach I techników i szkół policealnych będą realizowane dwa przedmioty: kompetencje personalne i społeczne oraz organizacja pracy małych zespołów – w wymiarze po 30 godzin na każdy przedmiot;

---

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r., poz. 991).

² W roku szkolnym 2019/2020:

- **we wszystkich klasach techników i szkół branżowych I stopnia przeznaczonych dla absolwentów gimnazjów** należy stosować plany nauczania określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2017 r., poz. 703);
- **we wszystkich klasach techników i szkół branżowych I stopnia przeznaczonych dla absolwentów ośmioletniej szkoły podstawowej** należy stosować plany nauczania określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2019 r., poz. 639).

- w klasach I szkół branżowych I stopnia będzie realizowany jeden przedmiot – kompetencje personalne i społeczne – w wymiarze 30 godzin.
- **Realizacja przedmiotów kompetencje personalne i społeczne i organizacja pracy małych zespołów powinna odbywać się w ramach godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe.**
- W rozporządzeniu w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach z 2019 r. zapisane jest, że nauczyciele wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów. Jest to dobre rozwiązanie – jednak aby było ono skuteczne, na początku cyklu kształcenia (czyli w klasie I) uczniowie powinni mieć obowiązkowe zajęcia edukacyjne zarówno z kompetencji personalnych i społecznych, jak i organizacji pracy małych zespołów (w szkołach branżowych I stopnia powinny być zajęcia tylko z zakresu KPS, bo podstawy programowe dla tych szkół nie obejmują OMZ).
- Lekcje KPS i OMZ wprowadzone na początku cyklu kształcenia pokazałyby uczniom, jakie kompetencje i umiejętności są ważne w zawodzie, który zdobywają, pozwoliłyby im też poznać różne metody i techniki oraz nabyć podstawowe wiadomości i umiejętności w tym zakresie. Dzięki temu stworzony by był fundament, wykorzystywany do budowania przez każdego ucznia kompetencji personalnych i społecznych i umiejętności organizacji pracy zespołów w danym zawodzie.
- Ponadto wprowadzenie do programów nauczania dla zawodu obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu KPS i OMZ daje pewność, że podstawa programowa kształcenia w zawodzie zostanie na pewno zrealizowana w tym zakresie. Natomiast gdyby to nauczyciele innych przedmiotów zawodowych stwarzali uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności z zakresu organizacji pracy małych zespołów, istotnych z punktu widzenia nauczanego przez nich przedmiotu – mogłoby się okazać, że niektóre zapisy podstawy programowej nie zostaną zrealizowane.
- Jeżeli w zawodzie, w którym Państwa szkoła realizuje kształcenie, występują dwie kwalifikacje – to efekty kształcenia dotyczące KPS i OMZ są zapisane w każdej z nich i najczęściej mają identyczne brzmienie. Jednak zgodnie z rozporządzeniem w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach z 2019 r. jednostki efektów kształcenia dotyczące KPS i OMZ nie są powtarzane, gdy kształcenie zawodowe odbywa się w szkole prowadzącej kształcenie w tym zawodzie. Zatem jednostki efektów kształcenia dotyczące KPS i OMZ są realizowane tylko jeden raz. Podobne zapisy w ramach poszczególnych zawodów realizowanych na poziomie techników i szkół policealnych mogą odnosić się jeszcze do innych jednostek efektów kształcenia.
- Jeżeli zdecydują się Państwo na włączenie przedmiotów kompetencje personalne i społeczne i organizacja pracy małych zespołów do programów nauczania obowiązujących w Waszych szkołach, możecie wykorzystać opracowane przez nas materiały:
  - plan wynikowy KPS w wymiarze 30 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - plan wynikowy OMZ w wymiarze 30 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - wspólny plan wynikowy w zakresie KPS i OMZ w wymiarze 30 godzin (2019 r.) przeznaczony do szkół, w których treści nauczania dotyczące KPS i OMZ są realizowane w ramach jednego przedmiotu w wymiarze 30 godzin: [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - program nauczania KPS w wymiarze 30 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - program nauczania OMZ w wymiarze 30 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - wspólny program nauczania w zakresie KPS i OMZ w wymiarze 30 godzin (2019 r.) przeznaczony do szkół, w których treści nauczania dotyczące KPS i OMZ są realizowane w ramach jednego przedmiotu w wymiarze 30 godzin: [plik PDF](#), [plik WORD](#).

2. Klasy II i III techników i szkół branżowych I stopnia – dla absolwentów gimnazjów (wszystkie zawody)

- W tych klasach należy realizować podstawę programową kształcenia w zawodach z 31 marca 2017 r.³
- Efekty kształcenia dotyczące KPS i OMZ znajdują się w grupie efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów (dotyczące ich zapisy są identyczne dla każdego zawodu).
- Kompetencje personalne i społeczne są realizowane w technikach, szkołach branżowych I stopnia i szkołach policealnych, a organizacja pracy małych zespołów – tylko w technikach i szkołach policealnych.
- W podstawach programowych dla każdego zawodu realizowanego w technikach, szkołach branżowych I stopnia i szkołach policealnych zapisane są **następujące efekty kształcenia z zakresu KPS:**

Uczeń:

- przestrzega zasad kultury i etyki;
  - jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań;
  - potrafi planować działania i zarządzać czasem;
  - przewiduje skutki podejmowanych działań;
  - ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania;
  - jest otwarty na zmiany;
  - stosuje techniki radzenia sobie ze stresem;
  - aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe;
  - przestrzega tajemnicy zawodowej;
  - negocjuje warunki porozumień;
  - jest komunikatywny;
  - stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów;
  - współpracuje w zespole.
- W podstawach programowych dla każdego zawodu realizowanego w technikach i szkołach policealnych zapisane są **następujące efekty kształcenia z zakresu OMZ:**

Uczeń:

- planuje i organizuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań;
  - dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań;
  - kieruje wykonaniem przydzielonych zadań;
  - monitoruje i ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań;
  - wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakość pracy;
  - stosuje metody motywacji do pracy;
  - komunikuje się ze współpracownikami.
- Jeżeli zdecydują się Państwo na włączenie przedmiotów kompetencje personalne i społeczne i organizacja pracy małych zespołów do programów nauczania obowiązujących w Waszych szkołach, możecie wykorzystać opracowane przez nas materiały:
    - plan wynikowy KPS w wymiarze 30 godzin (2018 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
    - plan wynikowy OMZ w wymiarze 30 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);

---

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2017 r., poz. 860, z późn. zm.).

- wspólny plan wynikowy w zakresie KPS i OMZ w wymiarze 30 godzin (2018 r.) przeznaczony do szkół, w których treści nauczania dotyczące KPS i OMZ są realizowane w ramach jednego przedmiotu w wymiarze 30 godzin [plik PDF](#), [plik WORD](#);
- program nauczania KPS w wymiarze 30 godzin (2018 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
- program nauczania OMZ w wymiarze 30 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
- wspólny program nauczania w zakresie KPS i OMZ w wymiarze 30 godzin (2018 r.) przeznaczony do szkół, w których treści nauczania dotyczące KPS i OMZ są realizowane w ramach jednego przedmiotu w wymiarze 30 godzin: [plik PDF](#), [plik WORD](#).

3. Klasy IV techników (wszystkie zawody)

- W tych klasach należy realizować podstawę programową kształcenia w zawodach z 7 lutego 2012 r.⁴
- Efekty kształcenia dotyczące KPS i OMZ znajdują się w grupie efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów (dotyczące ich zapisy są identyczne dla każdego zawodu).
- Kompetencje personalne i społeczne są realizowane w technikach, szkołach branżowych I stopnia i szkołach policealnych, a organizacja pracy małych zespołów – tylko w technikach i szkołach policealnych.
- W podstawach programowych dla każdego zawodu realizowanego w technikach, szkołach branżowych I stopnia i szkołach policealnych zapisane są **następujące efekty kształcenia z zakresu KPS:**

Uczeń:

- przestrzega zasad kultury i etyki;
  - jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań;
  - przewiduje skutki podejmowanych działań;
  - jest otwarty na zmiany;
  - potrafi radzić sobie ze stresem;
  - aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe;
  - przestrzega tajemnicy zawodowej;
  - potrafi ponosić odpowiedzialność za podejmowane działania;
  - potrafi negocjować warunki porozumień;
  - współpracuje w zespole.
- W podstawach programowych dla każdego zawodu realizowanego w technikach i szkołach policealnych zapisane są **następujące efekty kształcenia z zakresu OMZ:**

Uczeń:

- planuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań;
- dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań;
- kieruje wykonaniem przydzielonych zadań;
- ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań;
- wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakość pracy;
- komunikuje się ze współpracownikami.

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2012 r., poz. 804, z późn. zm.).

- Jeżeli zdecydują się Państwo na włączenie przedmiotów kompetencje personalne i społeczne i organizacja pracy małych zespołów do obowiązujących w Waszych szkołach programów nauczania, możecie wykorzystać opracowane przez nas materiały:
  - plan wynikowy KPS w wymiarze 30 godzin (2018 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - plan wynikowy OMZ w wymiarze 30 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - program nauczania KPS w wymiarze 30 godzin (2018 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
  - program nauczania OMZ w wymiarze 30 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);

Programy nauczania i plany wynikowe dla szkół realizujących podstawę programową z 2012 r. są takie same jak dla szkół realizujących podstawę programową z 2017 r., ponieważ w obu podstawach programowych zapisy efektów kształcenia dotyczących KPS i OMZ są bardzo podobne (szczegóły zostały przedstawione w kolejnych dwóch punktach tego opracowania).

4. Porównanie efektów kształcenia dotyczących kompetencji personalnych i społecznych w podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2017 r. z podstawą programową kształcenia w zawodach z 2012 r.

Efekty kształcenia w zakresie kompetencji personalnych i społecznych określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2017 r. w porównaniu z efektami kształcenia określonymi w podstawie programowej z 2012 r. różnią się nieznacznie. Różnice te zostały przedstawione w tabeli.

Tab. Różnice dotyczące kompetencji personalnych i społecznych między podstawami programowymi kształcenia w zawodach z 2012 i 2017 r.

Podstawa programowa kształcenia w zawodach z 2012 r.	Podstawa programowa kształcenia w zawodach z 2017 r.
Uczeń:	Uczeń:
1) przestrzega zasad kultury i etyki;	1) przestrzega zasad kultury i etyki;
2) jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań;	2) jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań;
3) przewiduje skutki podejmowanych działań;	3) potrafi planować działania i zarządzać czasem;
4) jest otwarty na zmiany;	4) przewiduje skutki podejmowanych działań;
5) potrafi radzić sobie ze stresem;	5) ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania;
6) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe;	6) jest otwarty na zmiany;
7) przestrzega tajemnicy zawodowej;	7) stosuje techniki radzenia sobie ze stresem;
8) potrafi ponosić odpowiedzialność za podejmowane działania;	8) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe;
9) potrafi negocjować warunki porozumień;	9) przestrzega tajemnicy zawodowej;
10) współpracuje w zespole.	10) negocjuje warunki porozumień;
	11) jest komunikatywny;
	12) stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów;
	13) współpracuje w zespole.
Legenda:	
Czarna czcionka – zapisy w obu podstawach programowych są identyczne	
Niebieska czcionka – zapisy w obu podstawach programowych różnią się nieznacznie	
Czerwona czcionka – nowe zapisy w podstawie programowej z 2017 r., których nie było w podstawie programowej z 2012 r.	

5. Efekty kształcenia dotyczące organizacji pracy małych zespołów w podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2017 r. w porównaniu z podstawą programową kształcenia w zawodach z 2012 r.

Efekty kształcenia w zakresie organizacji pracy małych zespołów określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2017 roku w porównaniu z efektami kształcenia określonymi w podstawie programowej z 2012 roku różnią się nieznacznie. Różnice te zostały przedstawione w tabeli.

Tab. Różnice dotyczące organizacji pracy małych zespołów między podstawą programową kształcenia w zawodach z 2012 r. i z 2017 r.

Podstawa programowa kształcenia w zawodach z 2012 r.	Podstawa programowa kształcenia w zawodach z 2017 r.
Uczeń:	Uczeń:
1) planuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań;	1) planuje i organizuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań;
2) dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań;	2) dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań;
3) kieruje wykonaniem przydzielonych zadań;	3) kieruje wykonaniem przydzielonych zadań;
4) ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań;	4) monitoruje i ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań;
5) wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakość pracy;	5) wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakość pracy;
6) komunikuje się ze współpracownikami.	6) stosuje metody motywacji do pracy;
	7) komunikuje się ze współpracownikami.
Legenda:	
Czarna czcionka: – zapisy w obu podstawach programowych są identyczne	
Niebieska czcionka – zapisy w obu podstawach programowych różnią się nieznacznie	
Czerwona czcionka – nowe zapisy w podstawie programowej z 2017 r., których nie było w podstawie programowej z 2012 r.	